

MENDELU proti korupci

Informační materiál pro akademické pracovníky a pracovníce na MENDELU

PROČ JE UŽITEČNÉ SE S TÍMTO TEXTEM SEZNÁMIT?

- Na univerzitě platí směrnice rektora 3/2022 Interní protikorupční program, která souvisí i se směrnicí rektora 4/2020 Pracovní řád a s Etickým kodexem zaměstnanců, studentů a absolventů Mendelovy univerzity v Brně
- Text vychází z Rezortního interního protikorupčního programu MŠMT a Nařízení Evropského parlamentu a Rady EU 2021/241

CO JE CO?

- **korupce** je zneužívání veřejných prostředků k dosažení vlastních individuálních nebo skupinových zájmů, jakož i zneužití svého postavení k obohacení sebe nebo jiného v soukromé sféře; motivem je získání neoprávněného zvýhodnění, jak majetkového, tak i nemajetkového, pro sebe nebo jiného, na které není nárok; formami korupce jsou rovněž klientelismus a nepotismus;
- **korupční riziko** je stav představující reálnou možnost vzniku korupce;
- **klientelismus** je neoficiální systém organizace založený na protekci, konexích a rozhodnutích „v zákulisí“ nebo uvnitř struktur politické moci; lze ho též chápat jako vztah, kde veřejné činitele a zájemce o veřejné zakázky spojuje společný osobní prospěch, proto se navzájem chrání nebo z nabízené a přijímané ochrany mají, nejčastěji finanční, prospěch;
- **nepotismus** je zvýhodňování, prosazování příbuzných, případně přátel a dalších spřízněných osob z pozice svého postavení při obsazování nejrůznějších funkcí, mnohdy oproti lépe kvalifikovaným kandidátům;
- **veřejné prostředky** jsou veřejné finance, věci, majetková práva a jiné majetkové hodnoty patřící státu, organizační složce státu, která je účetní jednotkou podle zvláštního právního předpisu, státní příspěvkové organizaci, státnímu fondu, územnímu samosprávnému celku, městské části hlavního města Prahy, příspěvkové organizaci územního samosprávného celku nebo městské části hlavního města Prahy a jiné právnické osobě zřízené k plnění úkolů veřejné správy

Trestní zákoník uvádí tři skutkové podstaty úplatkářství

přijetí úplatku (§ 331)

Kdo sám nebo v souvislosti s obstaráváním věcí obecného zájmu nebo v souvislosti s podnikáním pro sebe nebo jiného přijme nebo si dá slíbit úplatek, bude potrestán odnětím svobody až na čtyři léta nebo zákazem činnosti. Kdo za výše uvedených okolností úplatek žádá, bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až pět let.

podplácení (§ 332)

Kdo jinému v souvislosti s obstaráváním věcí obecného zájmu nebo v souvislosti s podnikáním poskytne, nabídne nebo slíbí úplatek, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta nebo peněžitým trestem.

nepřímé úplatkářství (§ 333)

Kdo žádá, dá si slíbit nebo přijme úplatek za to, že bude svým vlivem nebo prostřednictvím jiného působit na výkon pravomoci úřední osoby, nebo za to, že tak již učinil, bude potrestán odnětím svobody až na tři léta.

zvláštním právním předpisem nebo právnické osobě zřízené na základě zvláštního právního předpisu, která hospodaří s veřejnými prostředky;

- **úplatek** je neoprávněná výhoda spočívající v přímém nebo nepřímém majetkovém obohacení nebo jiném zvýhodnění, které se dostává nebo má dostat uplácené osobě nebo s jejím souhlasem jiné osobě;
- **střet zájmů** je situace, ve které je osoba odpovědná dvěma nebo více různým organizacím nebo autoritám, jejichž požadavky na její chování se více či méně zásadním způsobem rozcházejí; je to stav, kdy určitý subjekt, který je povinen něco konat, nebo se naopak nějakého jednání zdržet, se současně dostává i do pozice subjektu, jemuž je takové plnění nebo zdržení se ku prospěchu nebo naopak ke škodě;
- **lobbying** je legální prosazování zájmů určité zájmové skupiny v rozhodovacím procesu; v některých případech se může lobbying v korupci rozvinout, obzvláště tehdy, pokud není lobbying transparentní.

JAKÉ MAJÍ ZAMĚSTNANCI POVINNOSTI?

- Všichni nově nastupující zaměstnanci se v rámci plánu adaptace seznámí se směrnicí rektora 3/2022 Interní protikorupční program, pracovním řádem a etickým kodexem zaměstnanců, studentů a absolventů, což potvrzují svým podpisem.
- Zaměstnanci jsou povinni nevyužívat výhody vyplývající z jejich pracovního zařazení, ani informace, které v souvislosti s výkonem pracovní činnosti získal, pro soukromé účely. Zaměstnanec nepřipustí, aby došlo ke střetu jeho soukromého zájmu s jeho postavením zaměstnance univerzity. Zaměstnanec se neúčastní takové činnosti, která by byla v rozporu s jeho pracovními činnostmi.

JAK POSTUPOVAT PŘI PODEZŘENÍ Z KORUPCE?

- Při podezření na korupční jednání je každý zaměstnanec povinen toto podezření neprodleně nahlásit jedním z následujících způsobů:
 - učiní písemné nebo ústní oznámení svému vedoucímu zaměstnanci; takové oznámení by mělo obsahovat identifikaci osob podezřelých ze spáchání nepřipustného jednání a všech zúčastněných osob, popis nepřipustného jednání a jeho časový sled a konkrétní důkazy o nepřipustném jednání nebo poznatky podporující podezření ze spáchání nepřipustného jednání;
 - učiní písemné podání prostřednictvím dostatečně vyplněného formuláře (k dispozici jako příloha směrnice rektora 3/2022 Interní protikorupční program), na emailovou adresu protikorupci@mendelu.cz;
 - učiní anonymní podání prostřednictvím dostatečně vyplněného formuláře (k dispozici jako příloha směrnice rektora 3/2022 Interní protikorupční program), vhozením vyplněného formuláře do etické schránky umístěné přede dveřmi odboru řízení lidských zdrojů.

Jaké otázky si při podezření na korupční jednání v rámci MENDELU podle Transparency International položit?

- Jde o závažné nekalé jednání, které je třeba řešit?
- Je někdo další ochoten „ozvat se“ společně se mnou?
- Kdo mi může pomoci?
- Lze problém řešit v rámci organizace?
- Neporuším oznámením zákonnou či smluvní povinnost?
- Jakými důkazy mohu svá tvrzení doložit?
- Pomohla by medializace případu?
- Jaká odvetná opatření mohu očekávat?
- Jakou mám šanci na výhru?
- Co budu považovat za dobrý výsledek?

SITUACE Z UNIVERZITNÍHO PROSTŘEDÍ, KTERÁ SE SKUTEČNĚ STALA...

Učitel VŠ přislíbil rodičům, že se postará o přijetí jejich dítěte na fakultu. V okamžiku, kdy byl student přijat, nechal si vyučující od rodičů vyplatit určitou částku. Ve skutečnosti však žádné kroky k přijetí studentů nepodnikal. Jde o korupci?

Podle § 209 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník nejde o korupci, ale o podvod – uvedení v omyl.

JAK JE TO S DARY?

- Základní pravidla:
 - Dar nesmí být (přímo ani nepřímo) vyžadován.
 - Za dar nesmí být nic vyžadováno, ani náznakem.
 - Dar nesmí mít ekonomickou, ale primárně symbolickou hodnotu.
- Otázky vhodné ke zvážení

- Je dar opravdu jen symbolický, bez významnější finanční hodnoty?
- Jak je nabídka motivována, proč je dar nabízen?
- Je nabídka daru aktuální, nebo se orientuje do budoucna? (Příslib daru s sebou nese větší riziko změny postoje/motivace dárce.)
- Je nabídka jednorázová? (Nabídku opakovaného „plnění“, např. opakovaný vstup do sauny s výraznou slevou, je třeba vždy odmítnout.)